

Høringsuttalelse vedrørende forslag om å bygge travbane på Østre Bjørnstad.
Fra Senterpartiet i Malvik

Senterpartiet ønsker at Malvik skal ha en aktiv og effektiv landbruksnæring

med en grunnstamme av selveiende heltidsbønder. Senterpartiet mener at samfunnet bør legge til rette for at landbruksnæringa kan drive effektiv matproduksjon, og utvikle seg i tråd med de markedsmessige forutsetningene som råder. Dette fordrer at jord som kommer på salg i sentrale jordbruksområder må selges som landbrukseiendom og ikke omreguleres til andre formål. Salg kan skje til nye brukere som ønsker å drive landbruk, eller som tilleggsjord for å forsterke driftsgrunnlaget for andre driftsenheter i samme område.

Malvik senterparti ber om at det tidligere vedtatte særskilte vernet av kjerneområdene for landbruk i Malvik opprettholdes og bekreftes av kommunestyret. Dette er nødvendig for å gi landbruksnæringen i kommunen tillit til at kommunen fortsatt ønsker langsiktig satsing på matproduksjon i Malvik. Å plassere en publikumsarena for travløp inne i kjerneområdet for landbruk er ikke forenelig med ønsket om å ha et profesjonelt og utviklingsorientert landbruksmiljø i kommunen.

Nødvendig med strukturendringer i landbruket

Opp gjennom tida har norsk landbruk vært basert på selveiende bønder og familiebruk. I en lang periode fram mot midten av 1900 tallet ble jordeiendommer delt opp for å skaffe levebrød til flere familier i en periode med befolkningsvekst og reell fare for hungersnød på landsbygda. En revisjon av jordloven i 1938 (Nygaardsvold) gjorde det blant annet lettere å ekspropriere jord til småbrukere og bureisere. Enheter på 50-100 dekar vart regna for å være en god bruksstørrelse. Var brukene større, kunne de deles opp. Hensikten med en slik politikk var å sikre levebrød til bygdebefolkningen og dessuten skaffe mat til en voksende bybefolkning. Derfor fikk også nydyrking av fradelt jord vesentlige bidrag fra felleskassa gjennom nydyrkingstilskudd. I likhet med flere andre mindre bruk i Malvik er Østre Bjørnstad resultat av en slik fradeling og nydyrking.

Siden 1970 tallet har imidlertid kravet til effektivitet gjort det nødvendig med andre strukturendringer. Driftsenhetene må bli større, jorda må ligge praktisk til i forhold til driftsbygningene og være arrondert slik at den kan drives med moderne maskiner. Effektivitetskravet fører til at et stort antall landbrukseiendommer med avsides eller små teiger går ut av drift og gror igjen fordi det ikke lar seg gjøre å leve av drifta. Derfor er det viktig å ta vare på store sammenhengende åkrer i sentrale jordbruksbygder hvor det er mulig å optimalisere drifta og videreutvikle et landbruk som tilfredsstiller dagens effektivitets og kvalitetskrav.

Beskytt kjerneområdene for landbruk

Malvik kommune har tidligere definert sentrale jordbrukslandskap i kommunen som kjerneområder for landbruksnæring, og vedtatt med et klart politisk flertall at disse områdene skal ha særlig sterk beskyttelse mot omregulering. Østre Bjørnstad ligger i et vedtatt kjerneområde. En etablering av annen næringsvirksomhet i dette området vil påføre landbruksnæringa i Malvik vesentlige skadevirkninger. En totalisatorbane med stor publikumstilstrømning vil være et fremmedelement i jordbrukslandskapet og bli til hinder for effektiv drift av tilstøtende jorder. Dette forsterkes av utbyggernes planer om å tilby arenaen til andre aktiviteter når det ikke arrangeres travløp. Det vil fort oppstå en situasjon der ulike aktiviteter på travbaneområdet oppfatter å bli plaget av støv, lukt fra husdyrgjødsel, bruk av

plantevernmidler og andre forhold som normal åkerdrift fører med seg. Plassering av publikumsaktiviteter inne i et jordbrukslandskap vil øke konfliktnivået mellom fritidsaktivitet og næring og virke negativt både for landbruket og brukerne av et publikumsanlegg. Et scenario der kommunen oppfattes å svikte i beskyttelsen av kjerneområdene for landbruk vil påvirke framtidstrua til jordbruksbefolkningen. En framtidsutsikt der en må ta høgde for at leid jord og egen jord kommer under stadig sterkere press for å bli omregulert til andre formål gjør det usikkert å satse langsiktig på jordbruk. Grunnlaget for å gjøre investeringer for framtida faller bort. For eksempel grøfting, drenering, ulike tiltak for å bedre arronderingen, satsing på nye produksjonsformer og investering i driftsbygninger. Nedbetalingstida for slike tiltak er lang og krever sikkerhet for at det finnes nok produktiv jord til å forsvare investeringene i et langsiktig perspektiv.

Jordflytting.

Når matjord flyttes ut av et sentralt jordbruksområde til periferien av jordbrukslandskapet er dette klart negativt for effektiv drift av arealene. I tillegg kommer at jordflytting normalt fører til reduserte avlinger blant annet på grunn av vesentlig svekket evne til å transportere og drenere vann og holde på vann. Det er grunn til å tro at for tilfellet Østre Bjørnstad vil dette misforholdet bli stort etter som jorda der er av en slik kvalitet (myr og leire) at den har stor evne til å ta opp og holde på vann i sterke nedbørsperioder og tilsvarende til å gi fra seg vann til plantevekst i tørkeperioder. Et sekundært forhold med å bytte ut denne jorda med steinmasser er at vannføringen i vassdraget nedenfor vil variere mer, med mulighet for større utvasking av leirmasser. Dette vil i sin tur true stabiliteten på dyrkede områder vest for en eventuell travbane.

Utbygger hevder at nedbygget jordbruksareal (dyrket og dyrkbar mark) skal erstattes 100% med samme kvalitet. Dette er en frimodig lovnad etter som det finnes lite erfaring med flytting av myr og leirjord og sjansen for å mislykkes må vurderes å være stor. Om det etter kvart viser seg at flyttingen av ulike årsaker ikke lar seg gjennomføre med forventet resultat, så vil dagens produktive kornjord for lengst være tapt. Samfunnet har ingen tilgjengelige tvangsmidler til å sørge for at forutsetningen om 100% erstatning av produksjonsevne oppfylles. Jordflytting er et tiltak som kan redusere skadevirkninger i de tilfeller der nedbygging av jord ikke er til å unngå, men må ikke brukes som en unnskyldning for unødvendig omregulering av jord. Om jorda flyttes bort fra det sentrale jordbrukslandskapet vil resultatet bli dårligere arrondering, økt avstand til driftsbygninger, dyrere drift, mindre avlinger og redusert mulighet til nydyrking. Det er også lite sannsynlig at jord som er flytta til et oppfylt område kan brukes til kornproduksjon. Redusert avling av forkorn til kjøtt og melkeprodukter, kylling og svin må dermed erstattes av import.

Klimapåvirkning.

Påstander fra utbygger om at bygging av travbane på Østre Bjørnstad vil føre til redusert utslipp av klimagasser er framsatt uten noen form for etterprøvbar dokumentasjon. Nye Veier AS har bekreftet overfor Senterpartiet at deres interesser i prosjektet (jamfør samarbeidsavtale mellom Nye Veier AS og utbygger) er utelukkende økonomisk basert. Det finnes deponeringsmuligheter som gir like kort massetransport og lavt utslipp som den foreslåtte deponeringen til travbaneformål. Om klima-argumenter skal tillegges vekt i vurderingen av søknaden må det dokumenteres at nedbygging av Østre Bjørnstad vil ha en klart positiv klimaeffekt på det langsiktige klimaregnskapet i kommunen. I dette regnskapet

må en også ta inn at i prosessen med oppgraving og flytting av matjord kan frigjøres store mengder karbon som er bundet i jorda.

Senterpartiets konklusjon.

Jordloven fastslår at nedbygging av matjord og dyrkbar jord er forbudt. Avvik fra denne regelen skal kun skje når store samfunnsmessige felleskapsinteresser tilsier det, slik som samferdselsutbygging og viktige sentrumsfunksjoner som det ikke er mulig å realisere uten at dyrka og dyrkbar mark blir berørt.

Totalisatorspill og travsport kan ikke defineres som en vesentlig samfunnsmessig fellesskapsinteresse. Det er dessuten fullt mulig å realisere travbaneanlegget uten å berøre dyrka eller dyrkbar mark, både i Malvik og andre steder i regionen. Det at utbygging på skog eller berggrunn kan bli mer kostbart og tidkrevende enn å bygge på dyrka mark er i seg sjøl ikke noe argument for å tillate omregulering.

Om travbane skulle bli politisk prioritert foran landbruksnæring på dyrkajorda i Malvik vil dette sette jordloven og lovgivers intensjoner i et underlig lys. En slik beslutning vil med sikkerhet føre med seg nasjonal oppmerksomhet og politisk debatt om virkemidler for å ivareta stortingets ønsker om et sterkt jordvern, en effektiv landbruksnæring og økt sjølforsyningsgrad av matvarer

Malvik 11 september 2018

Malvik senterparti